

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

בס"ד

שעור מורה מוריננו הרב יהודה גנס שליט"א שבת ויחי מוצאי צום י' בטבת ע"ד:

צום עשרה בטבת האם דוחה את השבת

[א] באבודרהם הלכות תעניות כתב שעשרה בטבת חמור משאר תעניות, ואפילו מתשעה באב, בזה שאפילו אם היה חל בשבת היו צמים בו¹ [ולא כשאר הצומות הנדחים ליום א'], משום שנאמר בו² בעצם היום הזה, וכמו שנאמר ביום הכיפורים.

ובבית יוסף³ כתב על דברי האבודרהם וז"ל: "ולא ידעתי מנין לו זה".

[ב] ובמנ"ח [וכן מטו בשם הגר"ח] ביאר את סברת האבודרהם דשאר התעניות עיקר קביעותם לאחודש, וכמ"ש צום הרביעי וכו', ולכן שייך להשלימם [דסוף סוף התענה בחודש זה], אבל עשרה בטבת קביעותו ליום זה בדוקא, ולא שייך בו תשלומין כלל.

[ג] ובחז"ס⁴ כתב בביאור דברי האבודרהם שאף בשנה בה החל המצור על ירושלים חל י' בטבת בשבת, והדבר הורה על כך שבעוון חלול שבת חרבה ירושלים⁵, ועל כן חמור צום זה שדוחה את השבת.

[ד] אמנם כבר העירו שלכאו' מדברי רש"י מבואר דלא כאבודרהם, דכמסכת מגילה⁶ כתב רש"י על מה שנאמר שם במשנה שתשעה באב החל בשבת נדחה הצום ליום ראשון שה"ה בי' בטבת, ולכאו' מפורש בדבריו דלא כאבודרהם.

[ה] עוד יש להעיר דהנה בראשונים⁷ נחלקו לגבי י' בטבת החל בע"ש האם שרי לקבל שבת מבעוד יום ולא להשלים את הצום, ורבו הראשונים שהתירו לעשות כן, אלא שכתב הרמ"א שאין המנהג כן.

והנה פשוט שמי שעשה כן לא קיים את מצות התענית בשלמותה, דהלא "כל תענית שלא שקעה עליו חמה אינה תענית", ואעפ"כ ס"ל לראשונים שמשום כבוד השבת כדי שלא יכנס מעונה לשבת הותר לו שלא להשלים את התענית, ולכאו' כ"ש לדבריהם שאם היתה חלה התענית בשבת היתה נדחית מפני השבת, ודלא כאבודרהם⁸.

[ו] ויתכן דאף האבודרהם לא כתב את דבריו, אלא בזמן שיש גזירות וצרות ושמד דאז החובה לצום היא מדברי קבלה, אבל בזמן שאין צרות ואין שלום, שהדבר תלוי ברצון ישראל שאם רצו מתענים ואם לא רצו אין מתענים, הרי אף שכיום נהגו כל ישראל להתענות, מ"מ כיון שאינה חובה מדברי קבלה מסתבר שאין בכח התענית לדחות את מצות עונג וכבוד השבת, ואם כנים הדברים אין סתירה מדברי רש"י והראשונים לדבריו דדברי האבודרהם נאמרו בזמן הצרות, ודבריהם נאמרו בזמן שהדבר תלוי ברצון ישראל, וכמשנ"ת⁹.

¹ אלא שבקביעות הלוח הנהוג כיום לעולם לא יחול בשבת.

² יחזקאל כ"ד ב'.

³ או"ח תק"נ ג'.

⁴ תורת משה

⁵ וכמבואר בקרא, וכמ"ש חז"ל שבת

⁶ ה. ד"ה אבל עצי כהנים.

⁷ יעוין במובא במרדכי עירובין סימן תצ"ד ובב"י סימן רמ"ט ס"ד, ובמשנה ברורה סימן תמ"ט סעיף ד' בבה"ל

ד"ה אם לא.

⁸ וכן נקט בפשיטות באו"ש תענית ה' ה'.

⁹ אולם מדברי האור שמח הנ"ל [תענית ה' ה'] ושו"ת שואל ומשיב [מהדו"ק ח"ג סימן קע"ט] מבואר דס"ל שדברי האבודרהם נאמרו אף בזה"ז, וצ"ע.

[ומדברי השו"מ שם נראה לכאו' דס"ל דלאחר שקיבלו ישראל להתענות שוב הו"ל חובה מדברי קבלה, ולענד" צע"ג בזה, גם מדברי הרמב"ן שכתב שבזמן שאיכא צרות חייבים בכל ה' עיניים ולהפסיק מבעו"י משא"כ בזה"ז, מוכח לכאו' דכיום אין התענית בגדר חובה מדברי קבלה, אלא חובה בתורת מנהג, וצ"ע].